Regelrådet

Beslutsdatum 2026-10-28
Vårt diarienummer RR 2026-203
Ert diarienummer S2026/01524

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Socialdepartementet

Yttrande över remiss av promemorian Sjukpenninggrundande inkomst för personer med inkomst av näringsverksamhet

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Promemorian innehåller lagförslag om sjukpenninggrundande inkomst för personer som har inkomst av aktiv näringsverksamhet (egenföretagare).

Konsekvensutredningen anger viss förutsägbarhet och viss förenklad administration för de berörda företagen. Regelrådet finner majoriteten av delaspekter i konsekvensutredningen tillräckligt beskrivna. Delaspekten om förslaget går utöver EU:s minikrav saknas och anses därmed bristfällig. Delaspekten hur och när förslaget kan utvärderas är hade behövt tydliggöra för på vilket sätt och när utvärdering kan ske för att anses godtagbar. Det hade varit önskvärt med utveckling av delaspekten konkurrenspåverkan för de berörda företagen.

Sammantaget anses konsekvensutredningen uppfylla kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Innehållet i förslaget

I korthet lämnas följande förslag:

- Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ska med inkomst av näringsverksamhet avses överskott av aktiv näringsverksamhet.
- Om inkomst av näringsverksamhet beräknas för ett tidigare beskattningsår ska inkomsten räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet.
- För den som bedriver näringsverksamhet och som har ett överskott av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt ska SGI beräknas till det högsta beloppet av två alternativ; inkomsten av näringsverksamhet det år som senast varit föremål för beslut om slutlig skatt eller genomsnittet av inkomsten av näringsverksamhet de två åren dessförinnan. Detta gäller dock inte om den försäkrade enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft en inkomst av anställning som uppgått till minst 24 procent av prisbasbeloppet för beskattningsåret, om det för den försäkrade även kan fastställas sjukpenninggrundande inkomst av anställning, eller om den försäkrade omfattas av en bestämmelse om uppbyggnadsskedet.

- För en s.k. kombinatör, som har inkomst både av anställning och näringsverksamhet, ska inkomsten av anställning beräknas till minst de senaste tolv månadernas inkomst av anställning. Om en årlig inkomst av anställning kan antas som är högre ska den inkomsten gälla i stället.

- För biståndsarbetare med flera som återfår sin tidigare sjukpenninggrundade inkomst vid återkomsten till Sverige, ska villkoret att han eller hon aktivt måste söka arbete och vara anmäld hos Arbetsförmedlingen anses vara uppfyllt under 25 arbetsdagar från återkomsten till Sverige. Detsamma ska gälla för medföljande familjemedlemmar till biståndsarbetare med flera och medföljande familjemedlemmar till statsanställda.

Ändringarna i socialförsäkringsbalken föreslås träda i kraft den 1 januari 2028.

Bedömning av delaspekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Det uppges i remissen att reglerna om SGI för egenföretagare behöver ändras på grund utav

1. Handläggning av SGI för egenföretagare är resurskrävande och tar lång tid

Det uppges att SGI beräknas i de flesta ärenden i samband med en ansökan om en förmån. För bland andra egenföretagare, kombinatörer (personer som har både inkomst av anställning och näringsverksamhet), studerande och arbetslösa krävs mer utredning för att kunna beräkna en SGI. Försäkringskassan redovisar handläggningstiden för SGI-ärenden som myndigheten klassificerar som särskilt utredningskrävande SGI. I januari 2026 var handläggningstiden för sådana ärenden 47 dagar[1]. På sidan 18 redogörs för Försäkringskassans praxis vid beräkning av egenföretagares och kombinatörers SGI.

Det uppges att handläggningen av SGI-ärenden för både egenföretagare och kombinatörer sker manuellt och är särskilt utrednings- och resurskrävande. Att handlägga sådana ärenden tar betydligt längre tid än motsvarande ärenden för personer som endast har inkomst av anställning där handläggningen i hög utsträckning är automatisk. Vid inkomstbortfall på grund av till exempel sjukdom eller vård av barn befinner sig egenföretagare och kombinatörer således ofta i en ekonomiskt osäker situation under lång tid. Nuvarande regelverk lämpar sig inte heller för automatisering.

2. Bristande förutsägbarhet och otrygghet för egenföretagare

Det uppges att i samband med ansökan om en SGI-baserad förmån behöver den enskilde sätta sig in ett omfattande och komplicerat regelverk. För många kan det vara svårt att förstå vad som faktiskt gäller. Dessa omständigheter gör att det ofta blir svårt för individen att avgöra vilka inkomster som ska ligga till grund för exempelvis sjukpenning och därmed att beräkna storleken på sin SGI. Osäkerheten visar sig ofta när en person ansöker om en SGI-baserad förmån och då anger inkomster som antingen är för höga eller för låga. Detta leder inte sällan till att Försäkringskassan måste utreda ärendet närmare, vilket kan resultera i

[1] Försäkringskassan 2026, En verksamhet och en ekonomi i balans s. 32.

längre handläggningstider och ökad administration som följd (jfr Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst [SOU 2023:30 s. 146][2]).

Det uppges att i Riksrevisionens rapport Fastställande av föräldrapenning för egenföretagare (RiR 2018:1 s. 38) intervjuades egenföretagare bland annat om hur de upplevde kommunikationen med Försäkringskassan. Egenföretagarnas synpunkter handlar främst om ett system som upplevs som orättvist och inte anpassat efter egenföretagares villkor samt om svårigheter att förutse ersättningen i föräldrapenningen och att få tydliga svar från myndigheten.

3. Kvinnliga egenföretagare har svårt att nyttja trygghetssystemen

Det uppges att målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag (prop. 2025/26:1 utg.omr. 24). En variation av företag och företagare inom olika branscher anses vara en viktig strategi för att stärka svensk konkurrenskraft. Kvinnors företagande har därför pekats ut som en strategiskt viktig fråga för Sveriges ekonomiska tillväxt, sysselsättning och utveckling av samhället. Tillväxtverket har haft i uppdrag av regeringen att analysera kvinnors företagande.

4. Reglerna om SGI för egenföretagare behöver ändras

Ovan redogörs för de olika problem som finns med det nuvarande regelverket om SGI för egenföretagare och kombinatörer. Det handlar om bland annat om bristande förutsägbarhet och otrygghet för de försäkrade, resurskrävande handläggning hos Försäkringskassan och långa handläggningstider. Frågan om hur reglerna om SGI för egenföretagare kan bli tydligare, enklare och mer förutsebara har utretts av flera utredningar. På sidan 21 redogörs för de två senaste utredningarna om SGI, Utredningen om Ett förbättrat trygghetssystem för företagare, vars förslag presenteras i betänkandet Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart (SOU 2021:98[3]) och Utredningen om Ett trygghetssystem för alla – översyn av regelverket för SGI, vars förslag presenteras i betänkandet Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst (SOU 2023:30).

Det uppges finnas skäl att se över nuvarande regelverk på nytt och lämna förslag om hur reglerna om SGI för egenföretagare och för kombinatörer kan ändras för att bli enklare och mer förutsebara, samt även underlätta Försäkringskassans handläggning och en automatisering av beslutsfattandet.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår vad som föranlett förslaget och vad som önskas uppnås.

---

[2] Regelrådet yttrade sig över det här förslaget den 6 december 2023, RR 2023-226. Det bedömdes att konsekvensutredningen uppfyllde kraven.

[3] Regelrådet yttrade sig över det här förslaget den 17 maj 2022, RR 2022-29, och konsekvensutredningen bedömdes uppfylla kraven.

Regelrådet finner beskrivningen av problemet och syftet godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Det uppges i konsekvensutredningen att om förslagen i promemorian inte genomförs kommer rådande problem med bristande förutsägbarhet vad gäller SGI för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet vara oförändrade. Detsamma gäller för personer som har både inkomst av näringsverksamhet och inkomst av anställning. Likaså kommer Försäkringskassans handläggning av SGI för egenföretagare fortsatt innehålla många moment och vara tids- och resurskrävande.

Regelrådet finner beskrivningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas godtagbar.

Alternativa lösningar

Det uppges i konsekvensutredningen att som framgår i andra delar av remissen (både bakgrunds- och förslagsavsnittet) har flera utredningar genom åren lämnat olika förslag för att komma till rätta med problemen. Dessa olika förslag har övervägts i framtagandet av promemorians förslag. För att säkerställa att någon enskild egenföretagare inte får ett sämre försäkringsskydd genom de föreslagna bestämmelserna skulle en huvudregel för beräkning av SGI baserad på inkomster av näringsverksamhet som varit föremål för beslut om slutlig skatt kunnat kompletteras med en alternativregel avseende aktuell eller förväntad inkomst. SGI-beräkningen baserad på historiska inkomstuppgifter skulle då alltså kompletteras med en SGI beräkning baserad på framtida inkomster såsom sker i dag. Det hade inneburit en större flexibilitet i fastställandet av SGI än att endast ta fasta på deklarerade inkomster. Samtidigt hade en sådan alternativregel inneburit att osäkerheten gällande den enskildes SGI kvarstått och inget hade varit vunnet gällande möjligheten till automatisering och kortare handläggningstider.

Det uppges att en alternativ beräkningsregel där den försäkrade själv får ansöka om en kompletterande beräkning av förväntad inkomst hade också varit ett alternativ. Då hade dock problemen med osäkerhet och bristande förutsägbarhet kvarstått. Det är rimligt att tro att många försäkrade skulle begära en sådan alternativ beräkning vilket skulle vara mycket betungande för den handläggande myndigheten. Det finns goda skäl att lämna förslag som skapar en tydlig koppling mellan överskottet av aktiv näringsverksamhet och SGI avseende näringsverksamhet. En alternativ beräkningsregel regel gör denna koppling mindre tydlig.

Regelrådet finner beskrivningen av alternativa lösningar godtagbar.

Berörda företag

Det uppges i konsekvensutredningen att det inte finns några individdata tillgängliga för att närmare beräkna utfallet vad gäller sjukpenninggrundande inkomst för den berörda gruppen som omfattas av förslagen om en ny beräkningsregel. Det innebär att det inte heller går att göra beräkningar på individnivå hur enskilda kan komma att påverkas av förslagen. Nedan görs därför en bedömning av hur kollektivet egenföretagare som omfattas av den föreslagna beräkningsregeln påverkas.

Det uppges att i syfte att åskådliggöra de skatterättsliga dispositionernas totala påverkan på deklarerade överskott av näringsverksamhet (ruta R47 i Skatteverkets NE-bilaga) redovisas

beräkningar utifrån STARurvalet[4]. Renodlade egenföretagare, med endast inkomst av näringsverksamhet och i avsaknad av löneinkomster, har undersökts för år 2024. Eftersom förslagen inte ska träffa egenföretagare i uppbyggnadsskedet har kravet också ställts att populationen endast ska innehålla personer som även deklarerat näringsverksamhet de två föregående åren. På så vis kan populationen antas avspegla näringsidkare som inte befinner sig i uppbyggnadsskedet. Vidare undersöks endast näringsidkare som är under 67 år eftersom äldre inte bedöms vara aktuella för SGI-baserade förmåner i någon stor utsträckning. Med dessa villkor återstår 82 000 näringsidkare, varav 53 000 män och 29 000 kvinnor. Dessa redovisas i Figur 7.1 Antalet näringsidkare i populationen efter kön och ålder och figur 7.2 Genomsnittligt överskott 2024 på sida 47 i konsekvensutredningen. Antalsmässigt flest näringsidkare återfinns i åldrarna 50–64 år. Halva populationen, såväl kvinnor som män, befinner sig i detta åldersintervall. Det genomsnittliga överskottet 2024 uppgick till 249 000 kr för kvinnor och 313 000 kr för män.

Det uppges att indelningen av den undersökta populationen är gjord efter SNI-kod (2007) på avdelningsnivå. Här finns en betydande skillnad i fördelning mellan kvinnor och män, se Figur 7.3 Fördelning av näringsidkarna per näringsgren. Bland män är de mest förekommande branscherna byggverksamhet (24 procent) och jordbruk (20 procent). Bland kvinnor är avdelningen Annan serviceverksamhet, vilken innefattar underkategorier såsom skönhetsvård och förvärvsarbete i hushåll, den vanligast förekommande. Denna bransch står för 36 procent av de kvinnliga egenföretagarna i populationen. Den näst vanligaste avdelningen bland kvinnor är Verksamhet inom juridik, ekonomi med mera med 13 procent.

Det uppges att de näringsidkare som direkt berörs av förslagen är de som mottar SGI-baserade ersättningar från socialförsäkringen. Under 2025 uppgick utbetald sjukpenning till 1 081 miljoner kronor för näringsidkarna enligt uppgifter från Försäkringskassan, att jämföra med 42 273 miljoner kronor för anställda. Drygt två procent av de summerade sjukpenningutgifterna utbetalades därmed till försäkrade med inkomst av annat förvärvsarbete. Kombinatörer är en liten grupp sett till sjukpenningutgifter. För 2025 uppgick utbetald sjukpenning till denna grupp till 315 miljoner kronor. Sett till utbetalningarna av föräldrapenning 2025 är näringsidkarnas andel även där liten. Utgifterna med inkomsttypen inkomst av annat förvärvsarbete summerade till 416 miljoner kronor. Det motsvarade drygt en procent av de totala föräldrapenningutgifterna.

De näringsidkare som berörs av den föreslagna beräkningsregeln har redovisats ovan med avseende på åldrar, bransch med mera.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår storlek, antal och bransch för berörda företag.

Regelrådet finner beskrivningen av berörda företag godtagbar.

Påverkan på företagens kostnader och intäkter

[4] STAR är ett helt registerbaserat urval. Det kan betraktas som ett obundet slumpmässigt urval, med kompletteringar för de med höga kapitalin-komster (positiva och negativa) samt höga förvärvsinkomster. Urvalet görs ur SCB:s taxeringsregister (SCBtax), detta innehåller alla personer (fysiska eller juridiska(dödsbon)) som lämnat inkomstdeklaration för urvalsåret eller varit bosatt i Sverige någon gång under året.

Det uppges i konsekvensutredningen att genom förslagen i denna promemoria ökar förutsägbarheten vad gäller SGI för egenföretagare som har inkomst av näringsverksamhet, dvs. enskilda näringsidkare och delägare i handels- och kommanditbolag. Såväl den föreslagna definitionen av inkomst av näringsverksamhet som den nya föreslagna beräkningsregeln för SGI kommer medföra att det blir tydligt för egenföretagare vilka historiska inkomster som kommer att ligga till grund för deras SGI och exakt hur deras SGI ska beräknas. Det är en viktig förutsättning för att känna trygghet kring det egna försäkringsskyddet.

Det uppges att den föreslagna beräkningsregeln innebär ökad förutsägbarhet och trygghet för bland andra egenföretagare i sektorer där verksamheten i stor utsträckning bedrivs genom tidsbegränsade uppdrag, till exempel kultursektorn eller delar av elitidrotten. Frånvaron av en möjlighet att beräkna SGI som en förväntad inkomst kan i enskilda fall leda till en lägre SGI än vad som annars hade blivit fallet. Förutsättningarna för att göra en prognos om en förväntad inkomst är dock sämre gällande den som har inkomst av näringsverksamhet än den som exempelvis är anställd i eget aktiebolag. Sammantaget bedöms de positiva konsekvenserna i fråga om stärkt förutsägbarhet och trygghet samt kortare handläggningstid väga tyngre än de negativa konsekvenserna för enskilda som får en lägre SGI än under nuvarande förhållanden.

På sidan 49 i konsekvensutredningen redovisas olika skattemässiga justeringar 2024 bland näringsidkare (82 000 st) uttryckta som andel av överskottet i Figur 7.4 och beskrivet sida 48 till 51.

Det uppges att förslagen underlättar företagande genom att de ökar förutsägbarheten vad gäller SGI för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet och för kombinatörer som har inkomst av både anställning och av näringsverksamhet. För dem som omfattas av beräkningsregeln behöver Försäkringskassan inte längre inhämta information från näringsidkaren. Detta bedöms minska den administrativa bördan för berörda näringsidkare. Förslagen bedöms inte medföra några kostnader för företagen eller medföra några behov av förändringar i företagens verksamhet.

Det uppges att förslagen inte bedöms påverka företagens kostnader mer än marginellt på så vis att förslagen bedöms minska den administrativa bördan för de näringsidkare vars SGI ska fastställas. Genom att förutsättningarna för automatisk informationsinhämtning förbättras, kan behovet av att inhämta information från näringsidkaren antas minska.

Det uppges att förslagen inte bedöms påverka företagens intäkter.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att förutsättningarna för automatisk informationshämtning förbättras, vilket bör underlätta för berörda företagen. Det hade varit önskvärt med exempelberäkningar kopplat till skillnaden när förväntad inkomst inte längre ska beräknas.

Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på företagens kostnader och intäkter godtagbar.

Påverkan på konkurrens

Det uppges i konsekvensutredningen att förslagen bedöms inte påverka företagens konkurrenskraft.

Regelrådet gör följande bedömning. Det hade varit önskvärt med utveckling av resonemanget kring möjlig påverkan på viljan att starta och driva företag vilket skulle kunna påverka konkurrensen.

Regelrådet finner beskrivningen av konkurrenspåverkan godtagbar.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Det uppges i konsekvensutredningen att berörda näringsidkare är nästan uteslutande företag med inga eller få anställda. Förslagen syftar till att tydliggöra beräkningen av företagares SGI, förenkla handläggningen och göra trygghetssystemen mer förutsebara för gruppen.

Regelrådet finner beskrivningen av särskilda hänsyn till små och medelstora företag godtagbar.

Åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter

Det uppges att förslagen inte innebär ökade kostnader för berörda näringsidkare. Däremot kan näringsidkarens SGI komma att påverkas genom vissa skattemässiga justeringar i och med att inkomstbegreppet föreslås utgå från det deklarerade överskottet i näringsverksamheten. Detta kan i vissa fall innebära att skattemässiga justeringar som minskar överskottet även minskar den sjukpenninggrundande inkomsten. En åtgärd som motverkar eventuellt negativa konsekvenser till följd av detta är förslaget om att den mest förmånliga beräkningen av SGI ska gälla av det senaste beslutet om slutlig skatt och genomsnittet av de två föregående årens överskott. Detta bör sammantaget leda till en mer stabil SGI i den bemärkelsen att enstaka år med avvikande överskott inte riskerar att få samma negativa genomslag som om detta inslag inte fanns i förslagen.

Regelrådet finner beskrivningen av åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det uppges i konsekvensutredningen att förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2028. Försäkringskassan och andra relevanta aktörer bör rikta informationsinsatser till berörda i god tid innan dess. Detta kan möjliggöra för näringsidkarna att ha vetskap om de föreslagna förändringarna när de deklarerar för inkomståret 2027.

Det uppges i fråga om förslaget om ett förbättrat SGI-skydd för biståndsarbetare med flera är det angeläget att det träder i kraft så snart som möjligt. Försäkringskassan har i detta fall inte samma behov av förberedelsetid. Ändringen i förordningen om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst ska träda i kraft den 1 februari 2027. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för den som har återkommit till Sverige före ikraftträdandet.

Regelrådet finner beskrivningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Det uppges i konsekvensutredningen att reformen bör följas upp, särskilt med avseende på om förutsägbarheten och skyndsamheten i handläggningen förbättrats.

Det uppges i förslaget att förslagen i denna promemoria kan således till viss del både sänka och höja SGI. Sammantaget bedöms SGI för gruppen som helhet bli relativt oförändrad. Utifrån bristen på individdata och den osäkerhet som följer av detta är det dock särskilt angeläget att den föreslagna reformen med tiden följs upp.

Regelrådet gör följande bedömning. Det hade varit behövligt med tydligare redovisning av på vilket sätt konsekvenserna bör utvärderas. Det hade även varit behövligt med beskrivning av vid vilken tidpunkt utvärdering kan ske.

Regelrådet finner beskrivningen av hur och när konsekvenserna kan utvärderas bristfällig

Överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Det uppges i konsekvensutredningen att förslagen inte bedöms ha några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden eller för samordningen av sociala trygghetssystem inom EU/EES.

Regelrådet gör följande bedömning. Det hade varit behövligt med en bedömning om förslaget går utöver EU:s minikrav. Detta även om Regelrådet inte ser någon EU-rättslig koppling som grund för förslaget.

Regelrådet finner beskrivningen av överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Regelrådet finner beskrivningen av om förslaget går utöver EU:s minimikrav bristfällig.

Övrigt som Regelrådet vill framföra

Regelrådet har inte kunnat utläsa något annat än det som behandlats i tidigare avsnitt som varit relevant för rådets bedömning i ärendet.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 28 oktober 2026.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Martin Mörman, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Josefina Brzezinska.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Josefina Brzezinska
Föredragande